

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ભૈયાલાલ

વિરુદ્ધ

હરિકિશન સિંહ અને અન્ય

૫ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૬૫

[પી. બી. ગજેન્દ્રગડકર, મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ, કે.એન.વાંચુ, એમ. હિદાયતુલ્લા,
જે. સી. શાહ, એસ. એમ. સિકરી, ન્યાયમૂર્તિઓ]

ભારતનું બંધારણ, કલમ ૩૪૧-ભારતના રાષ્ટ્રપતિ-રાજ્યના ભાગોના સંબંધમાં અનુસૂચિત જાતિની વિશિષ્ટતા-ની માન્યતા-ચમાર, જો દોહાર જાતિમાં સામેલ હોય તો.

અપીલકર્તાની ચૂંટણીને અન્ય બાબતોની સાથે આ આધાર પર પડકારવામાં આવી હતી કે તે દોહાર જાતિના હતા, જેને સંબંધિત જિલ્લા માટે અનુસૂચિત જાતિ તરીકે માન્યતા આપવામાં આવી ન હતી અને તેથી તેઓ ચમાર જાતિના હોવાની તેમની ઘોષણા કે જે અનુસૂચિત જાતિ હતી તે અયોગ્ય રીતે

અને ગેરકાયદેસર રીતે રિટર્નિંગ ઓફિસર દ્વારા સ્વીકારવામાં આવી હતી. ચૂંટણી પંચે આ ચૂંટણીને અમાન્ય જાહેર કરી હતી. હાઈકોર્ટની અપીલ પર આ તારણની પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી. સુપ્રીમ કોર્ટમાં અપીલમાં.

ઠરાવ્યું (i) એવી દલીલ કે અપીલકર્તા ચમાર ન હોવા છતાં, તે એ હકીકતને કારણે સમાન દરજ્જાનો દાવો કરી શકે છે કે તે ચમાર જાતિની પેટા જાતિ દોહર જાતિના છે, જે સ્વીકારી શકાતી નથી. બંધારણ ના અનુચ્છેદ ૩૪૧માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને આ પ્રકારની તપાસને મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં.[૮૮૧ એફ-જી]

બસાવલિંગપ્પા વિરુદ્ધ ડી. મુનિયિનપ્પા, [૧૯૬૫] ૧ એસ. સી. આર. ૩૧૬,નો ઉલ્લેખ કર્યો છે.

(૨) બંધારણ ના અનુચ્છેદ ૩૪૧ હેઠળ જાતિઓ, પ્રજાતિઓ અથવા આદિજાતિઓને સ્પષ્ટ કરવા માટે, રાષ્ટ્રપતિને સ્પષ્ટ રીતે આ જાહેરનામાને જાતિઓ, પ્રજાતિ અથવા આદિજાતિના ભાગો અથવા જૂથો સુધી મર્યાદિત કરવા માટે અધિકૃત કરવામાં આવ્યા છે, રાષ્ટ્રપતિ આ નિષ્કર્ષ પર આવી શકે છે કે સંપૂર્ણ જાતિ, પ્રજાતિ અથવા આદિજાતિ નહીં પરંતુ તેમની અંદરના ભાગો અથવા જૂથોને નિર્દિષ્ટ કરવા જોઈએ. જાતિઓ, પ્રજાતિઓ અથવા આદિજાતિઓએ જ રીતે, જો રાષ્ટ્રપતિને ખાતરી હોય કે કોઈ જાતિ, પ્રજાતિ અથવા આદિજાતિ ના સામાજિક અને શૈક્ષણિક પછાતપણાની તપાસ તેમને આ જાહેરાતને ન્યાયી ઠેરવવા માટે પૂરતી છે, તો તેઓ જાતિઓ, પ્રજાતિઓ

અથવા આદિજાતિઓને અથવા તેના ભાગોને માત્ર સમગ્ર રાજ્ય માટે જ નહીં, પરંતુ રાજ્યના અમુક ભાગોના સંબંધમાં પણ નિર્દિષ્ટ કરી શકે છે.[૮૮૨ એચ-૮૮૩ સી]

સિવિલ અપીલીય હકૂમત: ૧૯૬૪નો સિવિલ અપીલ નંબર ૭૬૫.

૧૯૬૩ની પ્રથમ અપીલ નંબર ૨૪માં મધ્ય પ્રદેશ હાઈકોર્ટના ૨૩ એપ્રિલ, ૧૯૬૩ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી વિશેષ રજા દ્વારા અપીલ.

અપીલકર્તા વતી એન. સી. ચેટર્જી, વી. એસ. સાહની, એસ. એસ. કંજુજા અને ગણપત રાય.

સામાવાળા નંબર ૧ વતી જી. એસ. પાઠક અને દીપક દત્તા ચૌધરી.

મુખ્ય ન્યાયાધીશ ગજેન્દ્રગડકરે આ ચુકાદો આપ્યો હતો.

વિશેષ રજા દ્વારા આ અપીલ સામાવાળા નંબર ૧, હરિકિશન સિંહ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીમાંથી ઉદ્ભવે છે, જેમાં અપીલકર્તા, ભૈયાલાલની ચૂંટણીની માન્યતાને પડકારવામાં આવી છે, જે મધ્યપ્રદેશના સીહોર જિલ્લાના બેરસિયા મતવિસ્તારમાં અનામત બેઠક છે. આ ચૂંટણી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૬૨માં યોજાઈ હતી; આ ચૂંટણીમાં અપીલકર્તા, સામાવાળા નંબર ૧ અને અન્ય ત્રણ લોકોએ પોતાને ઉમેદવાર તરીકે રજૂ કર્યા હતા. અપીલકર્તાને ૨૬મી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૬૨ના રોજ વિધિવત રીતે ચૂંટાયેલા જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા કારણ કે તેમણે સૌથી વધુ મત મેળવ્યા હતા. તેમના

આગામી હરીફ સામાવાળા નંબર ૧ હતા. આ અરજી દ્વારા, સામાવાળા નંબર ૧ એ અપીલકર્તાની ચૂંટણીની માન્યતાને આ આધાર પર પડકાર્યો હતો કે અપીલકર્તા દોહાર જાતિના હતા અને ચમાર ન હતા. અપીલકર્તાએ ૧૯મી જાન્યુઆરી, ૧૯૬૨ના રોજ સીહોર ખાતે રિટર્નિંગ ઓફિસર સમક્ષ પોતાનું નામાંકન પત્ર દાખલ કર્યું હતું અને જાહેર કર્યું હતું કે તેઓ સીહોર જિલ્લાના સંબંધમાં મધ્ય પ્રદેશ રાજ્યની ચમાર અનુસૂચિત જાતિના સભ્ય છે. આ જાહેરાતને રિટર્નિંગ અધિકારીએ સ્વીકારી હતી. સામાવાળા નંબર ૧ એ દલીલ કરી હતી કે દોહાર જાતિને સીહોર અને રાયસેન જિલ્લા માટે અનુસૂચિત જાતિ તરીકે માન્યતા આપવામાં આવી ન હતી, અને તેથી, રિટર્નિંગ અધિકારીએ અયોગ્ય રીતે અને ગેરકાયદેસર રીતે અપીલકર્તાની ચમાર અનુસૂચિત જાતિના તરીકેની ઘોષણાને સ્વીકારી હતી. વિવાદ માં અપીલકર્તા અનુસૂચિત જાતિના ન હોવાથી, તે ઉપરોક્ત મતવિસ્તારના સંદર્ભમાં અનામત બેઠક માટે ચૂંટણી લડવા માટે હકદાર ન હતા. આ તે આધાર છે જેના પર સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા અપીલકર્તાની ચૂંટણીની માન્યતાને પડકારવામાં આવી હતી. બીજી તરફ, અપીલકર્તાએ વિનંતી કરી હતી કે સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજી ટકાવા યોગ્ય નથી કારણ કે તેણે કાયદાકીય નિયમો દ્વારા નિર્ધારિત રીતે રૂ.૦૦૦ રૂપિયાની સિક્યોરિટી જમા કરાવી નથી.

આ દલીલો પર ચૂંટણી પંચે યોગ્ય મુદ્દાઓ તૈયાર કર્યા હતા. પ્રથમ ચાર

મુદ્દાઓમાં સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા ચમાર અનુસૂચિત જાતિના સભ્ય તરીકે અપીલકર્તાના નામાંકનની માન્યતા સામે ઉઠાવવામાં આવેલી મુખ્ય દલીલને આવરી લેવામાં આવી હતી, જ્યારે પાંચમો મુદ્દો સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીની અયોગ્યતા અંગે અપીલકર્તાની દલીલ સાથે સંબંધિત હતો. બંને પક્ષોએ તેમની વચ્ચેના વિવાદના મુખ્ય મુદ્દા પર તેમની અરજીઓના સમર્થનમાં પુરાવા રજૂ કર્યા હતા. ચૂંટણી પંચે પક્ષો દ્વારા રજૂ કરાયેલા મૌખિક પુરાવાને બાજુએ મૂકી દીધા, જે દસ્તાવેજો પર તેઓ અનુક્રમે આધાર રાખતા હતા તેની તપાસ કરી અને સામાવાળા નંબર ૧ ની તરફેણમાં મળી આવ્યા. ચૂંટણી અરજીની યોગ્યતા સામે અપીલકર્તા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી અરજીના સંદર્ભમાં, ટ્રિબ્યુનલે તેમની વિરુદ્ધ ચુકાદો આપ્યો હતો. પરિણામે-ચૂંટણી અરજીને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને અપીલકર્તાની ચૂંટણીને અમાન્ય જાહેર કરવામાં આવી હતી. ચૂંટણી પંચના આ નિર્ણય સામે અપીલકર્તાએ મધ્ય પ્રદેશ હાઈકોર્ટમાં અપીલ દાખલ કરી હતી. હાઈકોર્ટ સમક્ષ એ જ બે મુદ્દાઓની વિનંતી કરવામાં આવી હતી. ઉચ્ચ અદાલતે બંને મુદ્દાઓ પર ચૂંટણી પંચના તારણની પુષ્ટિ કરી છે. તેણે ઠરાવ્યું કે સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજી માન્ય હતી અને સિક્યોરિટી ડિપોઝિટ તેના દ્વારા વૈધાનિક જરૂરિયાતો અનુસાર કરવામાં આવી હતી. અપીલકર્તા જાતિથી ચમાર હતા કે કેમ અને તે મતવિસ્તારમાં અનામત બેઠક માટે ચૂંટાવા માટે હકદાર હતા કે કેમ તે અંગેના

વિવાદના ગુણદોષ પર, ઉચ્ચ અદાલત, ચૂંટણી પંચના નિષ્કર્ષ સાથે સંમત થઈ છે. પરિણામે, અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલ ૨૩મી એપ્રિલ, ૧૯૬૩ના રોજ ફગાવી દેવામાં આવી હતી. તે આ નિર્ણયની વિરુદ્ધ છે કે અપીલકર્તા દ્વારા વિશેષ રજા દ્વારા આ નિર્ણયની વિરુદ્ધ આ અદાલતમાં આવેલ છે.

અપીલકર્તા વતી શ્રી ચેટર્જીએ દલીલ કરી છે કે અપીલકર્તા ની જાતિ અંગેના ચૂંટણી ટ્રિબ્યુનલના તારણને સમર્થન આપવામાં ભૂલ કરી છે. એવું લાગે છે કે અપીલકર્તાનો કેસ એ હતો કે તે એક દોહાર ચમાર હતા, જે તેના મતે ચમાર અનુસૂચિત જાતિની પેટા જાતિ છે. તેમણે વિનંતી કરી કે આ પેટા-જાતિને 'મોચી' પણ કહેવામાં આવે. આ અરજીના સમર્થનમાં, અપીલકર્તાએ સાક્ષીઓની તપાસ કરી અને દસ્તાવેજો રજૂ કર્યા, અને અમે હમણાં જ સૂચવ્યું છે તેમ, સામાવાળા નંબર ૧ એ સાક્ષીઓ પણ રજૂ કર્યા અને દસ્તાવેજોની તપાસ કરી જે દર્શાવે છે કે દોહાર જાતિ ચમાર જાતિથી અલગ અને સ્વતંત્ર હતી અને તેથી, દોહાર જાતિના લોકો રાષ્ટ્રપતિના આદેશ (બંધારણીય હુકમ)ના અર્થમાં ચમાર હોવાનો દાવો કરી શકતા નથી. આમ, વર્તમાન કાર્યવાહીમાં નિર્ણય માટે પક્ષકારો વચ્ચે જે પ્રશ્ન ઊભો થયો છે તે હકીકતનો પ્રશ્ન છે અને આ પ્રશ્ન પર ટ્રિબ્યુનલ અને હાઈકોર્ટ બંનેએ અપીલકર્તા સામે સમાન તારણો આપ્યા છે. તે સાચું છે કે આ મુદ્દા પર તેમના નિષ્કર્ષ પર પહોંચતા ટ્રિબ્યુનલ તેમજ ઉચ્ચ અદાલતે મૌખિક તેમજ

દસ્તાવેજ પુરાવા પુરાવાઓ ધ્યાનમાં લીધા હતા.; પરંતુ આ પ્રકારના કિસ્સાઓમાં જ્યાં ટ્રિબ્યુનલ અને ઉચ્ચ અદાલત હકીકતના પ્રશ્નો પર સમાન તારણો આપે છે, ત્યાં આ અદાલત સામાન્ય રીતે દખલ કરતી નથી; અને શ્રી ચેટર્જીને સાંભળ્યા પછી અમને આ બાબતમાં અમારી સામાન્ય પ્રથાથી અલગ થવાનું કોઈ કારણ દેખાતું નથી.

સામાવાળા નંબર ૧ એ અપીલકર્તાની જાતિના ૧૩ સાક્ષીઓની તપાસ કરી હતી. તે બધાએ ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે તેઓ ચમાર જાતિના નથી. તેમના પુરાવા અનુસાર, દોહાર જાતિ ચમાર જાતિથી અલગ હતી. આ બે જાતિના સભ્યો વચ્ચે કોઈ આંતરજાતીય લગ્ન નહોતા કે આંતરજાતીય રાત્રિભોજન પણ નહોતું. આ પુરાવા દર્શાવે છે કે સીહોર જિલ્લાના ચમાર અને મોચીઓ દોહર' લોકો જે વિસ્તારોમાં રહે છે તેનાથી અલગ વિસ્તારોમાં રહે છે. સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા તપાસ કરાયેલા સાક્ષીઓમાં, ઉચ્ચ અદાલતે કિશનલાલ, ફરીયાદ સાહેદ જ ના પુરાવાને નોંધપાત્ર મહત્વ આપ્યું છે, તેઓ પોતે અપીલકર્તા દ્વારા શરૂ કરાયેલા દોહાર સમાજના સચિવ હતા. અપીલકર્તા તે સમયે તે સમાજના પંચ હતા. એ વાત સાચી છે કે સમાજે લાંબા સમય સુધી કામ કર્યું ન હતું; પરંતુ સમાજના બંધારણને દર્શાવવા માટે સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજો સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે અપીલકર્તાએ તે બાબતમાં અગ્રણી ભાગ લીધો હતો. કિશનલાલનો પુરાવો એકદમ સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ છે. તેમણે શપથ પર કહ્યું છે કે દોહાર અને

ચમાર જાતિઓ સંપૂર્ણપણે અલગ છે. તેમના જણાવ્યા અનુસાર, ચામરો મૃત પ્રાણીઓની ચામડી કાઢે છે, પગરખાં તૈયાર કરે છે અને ચામડાનું કામ કરે છે; સાક્ષીએ કહ્યું હતું કે, દોહાર, ચામર જાતિની પેટા જાતિ નથી; બંને વચ્ચે આંતર-ભોજન અને આંતર-લગ્નનો કોઈ સંબંધ નથી. તેમણે એ વાતને નકારી કાઢી હતી કે દોહારોને મોચી કહેવામાં આવે છે. શ્રી ચેટર્જી આ સાક્ષીના પુરાવા પર હાઈકોર્ટ દ્વારા શા માટે વિશ્વાસ ન થવો જોઈએ તેનું કોઈ કારણ દર્શાવી શક્યા નથી. સાક્ષી અપીલકર્તાની સમાન જાતિનો છે અને તેના દરજ્જાની વ્યક્તિઓ માટે ખૂબ મહત્વ ધરાવતી બાબતના સંદર્ભમાં તેણે ખોટા શપથ શા માટે લેવા જોઈએ તેનો કોઈ હેતુ દર્શાવવામાં આવ્યો નથી. કિશનલાલ જેવી વ્યક્તિ પોતાની જાતિ વિશે ખોટું નિવેદન આપે તેવી શક્યતા નથી.

તેમના મૌખિક પુરાવાના સમર્થનમાં, સામાવાળા નંબર ૧ એ અમુક દસ્તાવેજો રજૂ કર્યા હતા, જેમાં આંક- P ૨, P ૩, P ૪ અને P ૫ દર્શાવવામાં આવ્યા હતા. આ તમામ અપીલકર્તા દ્વારા હસ્તાક્ષરિત છે અને તે વર્ષ ૧૯૫૬ સાથે સંબંધિત છે. આ દસ્તાવેજોમાં, અપીલકર્તાએ પોતાને દોહાર તરીકે વર્ણવ્યું છે; તેમાંથી કોઈમાં પણ તેણે પોતાની જાતિનો ચમાર તરીકે ઉલ્લેખ કર્યો નથી. સમાન અન્ય દસ્તાવેજોની અસર છે જેના પર સામાવાળા નંબર ૧ આધાર રાખે છે; તેઓ P ૮, P ૧૦, P ૧૧, P ૬, P ૭, P ૯, P ૧૪, P ૧૫, P ૧૭, P ૧૯ થી P ૨૭ છે.

સામે પક્ષે, અપીલકર્તાએ પોતાનો અને તેમના સાક્ષીઓનો પુરાવો રજૂ કર્યો. આ મૌખિક પુરાવાનો હેતુ એ દર્શાવવાનો હતો કે દોહાર જાતિ મોચી જાતિ જેવી જ છે અને તે ચમાર જાતિની પેટા જાતિ છે. મૌખિક પુરાવા ઉપરાંત, અપીલકર્તાએ ૨૨ દસ્તાવેજો રજૂ કર્યા હતા. તે સાચું છે કે આમાંથી કેટલાક દસ્તાવેજો કે જેને ચૂંટણી ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા વિશ્વસનીયતાના અયોગ્ય અથવા અપ્રસ્તુત તરીકે નકારી કાઢવામાં આવ્યા હતા, તેમને હાઈકોર્ટ દ્વારા સુસંગત અને વાસ્તવિક તરીકે સ્વીકારવામાં આવ્યા છે. તેમ છતાં, હાઈકોર્ટ એવા નિષ્કર્ષ પર આવી છે કે આ દસ્તાવેજો સંતોષકારક રીતે દર્શાવતા નથી કે દોહાર જાતિ ચમાર જાતિની પેટા જાતિ છે. તે સંબંધમાં, ઉચ્ચ અદાલતે ધ્યાન દોર્યું છે કે અપીલકર્તા દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા દસ્તાવેજો તેમના કેસને સમર્થન આપતા નથી કે દોહાર જાતિ ચમાર જાતિની પેટા જાતિ છે, અને તે અર્થમાં, તેઓ અપીલકર્તા દ્વારા કરવામાં આવેલી અરજી સાથે સુસંગત નથી. અમે શ્રી ચેટર્જીને ભૌતિક પુરાવાઓ રજૂ કરવાની મંજૂરી આપી; અને શ્રી ચેટર્જી દ્વારા કરવામાં આવેલી ટીકાના પ્રકાશમાં ઉપરોક્ત પુરાવાને ધ્યાનમાં લીધા પછી, અમે સંતુષ્ટ છીએ કે હકીકતના મુખ્ય પ્રશ્ન પર ટ્રિબ્યુનલ અને હાઈકોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા સમાન તારણમાં દખલ કરવાનું કોઈ કારણ નથી. તે મુજબ, આપણે એવું માનવું જોઈએ કે અપીલકર્તા ચમાર જાતિના નથી અને તેથી તે મતવિસ્તારમાં ચમારોની અનુસૂચિત જાતિ માટે અનામત બેઠક લડવા માટે લાયક નથી.

સંજોગવશાત, આપણે નિર્દેશ કરી શકીએ છીએ કે બંધારણ (અનુસૂચિત જાતિ) આદેશ, ૧૯૫૦ને ધ્યાનમાં રાખીને હાલની કાર્યવાહીમાં દોહર જાતિ ચામર જાતિની પેટા-જાતિ છે તેવી દલીલને ધ્યાનમાં લઈ શકાતી નથી. આ આદેશ રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા બંધારણ ના અનુચ્છેદ ૩૪૧ હેઠળ જારી કરવામાં આવ્યો છે. અનુચ્છેદ ૩૪૧ (૧) એવી જોગવાઈ કરે છે કે રાષ્ટ્રપતિ કોઈ પણ રાજ્ય અથવા કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશના સંબંધમાં, અને જ્યાં તે રાજ્ય હોય, તેના રાજ્યપાલ સાથે પરામર્શ કર્યા પછી, જાહેર સૂચના દ્વારા, જાતિઓ, પ્રજાતિઓ અથવા આદિજાતિઓ અથવા જાતિઓ, પ્રજાતિઓ અથવા આદિજાતિઓના ભાગો અથવા જૂથોને સ્પષ્ટ કરી શકે છે, જે આ બંધારણના હેતુઓ માટે તે રાજ્ય અથવા કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશના સંબંધમાં અનુસૂચિત જાતિઓ હોવાનું માનવામાં આવશે. પેટા-અનુચ્છેદ (૨) જણાવે છે કે સંસદ કાયદા દ્વારા ખંડ (૧) હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલ જાહેરનામામાં નિર્દિષ્ટ અનુસૂચિત જાતિઓની યાદીમાં કોઈપણ જાતિ, પ્રજાતિઓ અથવા આદિજાતિ અથવા કોઈપણ જાતિ, પ્રજાતિઓ અથવા આદિજાતિના ભાગ અથવા જૂથનો સમાવેશ કરી શકે છે અથવા તેને બાકાત રાખી શકે છે, પરંતુ ઉપરોક્ત ખંડ હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલ જાહેરનામામાં કોઈ અનુગામી જાહેરનામા દ્વારા ફેરફાર કરવામાં આવશે નહીં. આમ એ સ્પષ્ટ છે કે અનુચ્છેદ ૩૪૧ના અર્થમાં કોઈ ચોક્કસ જાતિ અનુસૂચિત જાતિ છે કે નહીં તે નક્કી કરવા માટે, તે વતી રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ જાહેર જાહેરનામું

જોવું પડશે. વર્તમાન કેસમાં, સૂચના ચમાર, જાટવ અથવા મોચીનો ઉલ્લેખ કરે છે, અને તેથી, પક્ષો વચ્ચેના વિવાદના પ્રશ્નનો સામનો કરતી વખતે, ચૂંટણી પંચ જે તપાસ કરી શકે છે તે એ છે કે અપીલકર્તા ચમાર, જાટવ અથવા મોચી છે કે નહીં. અપીલકર્તા ચમાર ન હોવા છતાં, તે દોહર જાતિના હોવાના કારણે તે સમાન દરજ્જાનો દાવો કરી શકે છે, જે ચમાર જાતિની પેટા જાતિ છે, તે અરજી સ્વીકારી શકાતી નથી. આપણને એવું લાગે છે કે અનુચ્છેદ ૩૪૧માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને આ પ્રકારની તપાસને મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં. બી. બસાવલિંગપ્પા વિરુદ્ધ ડી. મુનિચિનપ્પા અને અન્યોના કેસમાં (૧ [૧૯૬૫] ૧ એસ. સી. આર. ૩૧૬) આ અદાલતને સમાન પ્રશ્ન પર વિચાર કરવાની તક મળી હતી. તે કેસમાં નિર્ણય માટે જે પ્રશ્ન ઊભો થયો હતો તે એ હતો કે શું સામાવાળા નંબર ૧, જો કે જાતિ દ્વારા 'વોદ્ધાર', આદેશમાં ઉલ્લેખિત 'ભોવી' – અનુસૂચિત જાતિના હતા, અને જ્યારે આ પ્રશ્નની તપાસને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી, ત્યારે કોર્ટે વિસ્તૃત રીતે વિશેષ અને અસામાન્ય સંજોગોનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો, જેણે આદેશના અર્થમાં વોદ્ધાર જાતિને ભોવી જાતિ જેવી જ ગણાવીને ઉચ્ચ અદાલતને ન્યાયી ઠેરવી હતી. અન્યથા સામાન્ય નિયમ આ હશે: "તે સ્વીકારી શકાય છે કે તે પુરાવા રજૂ કરીને આદેશમાં કોઈ ફેરફાર કરવા માટે તૈયાર નથી, ઉદાહરણ તરીકે, તે બતાવવા માટે કે ક્રમમાં માત્ર જાતિ A નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, તેમ છતાં જાતિ B પણ જાતિ A નો એક ભાગ છે

અને તેથી, તેને જાતિ A માં સામેલ હોવાનું માનવું જોઈએ. તે બીજું કારણ છે કે અપીલકર્તા દ્વારા કરવામાં આવેલી અરજી કે દોહાર જાતિ ચમાર જાતિની પેટા જાતિ છે અને તેથી તેને આદેશમાં સામેલ હોવાનું માનવામાં આવે છે, તે સ્વીકારી શકાતું નથી.

જ્યારે આપણે આ બાબતના આ પાસાનો ઉલ્લેખ કરી રહ્યા છીએ, ત્યારે આપણે નિર્દેશ કરી શકીએ છીએ કે આદેશમાં એક જ શીર્ષક હેઠળ વિવિધ જાતિઓને સ્પષ્ટ કરવા માટે સારી કાળજી લેવામાં આવી છે જ્યાં તપાસમાં જાણવા મળ્યું છે કે એક જ જાતિના જુદા જુદા નામો હતા, અથવા તેમાં પેટા જાતિઓ હતી જે આદેશના હેતુઓ માટે અનુસૂચિત જાતિઓ તરીકે ગણવામાં આવતી હતી. દાખલા તરીકે, દતિયા જિલ્લામાં એન્ટ્રી ૩ એ ચમાર, અહિરવાર, ચમાર મંગન, મોચી અથવા રાયદાસનો ઉલ્લેખ કરે છે. તેવી જ રીતે, મહારાષ્ટ્રના સંદર્ભમાં, સૂચિ ૧, સૂચિ ૩ અને ૪ એક જ જાતિને અલગ-અલગ નામોથી સંદર્ભિત કરે છે જે દર્શાવે છે કે ઉપરોક્ત જાતિઓ અલગ-અલગ રીતે ઓળખાય છે અથવા તેમાં વિવિધ પેટા-જાતિઓનો સમાવેશ થાય છે. તેવી જ રીતે, ઉપરોક્ત સૂચિમાં ૨, એન્ટ્રી ૪ એ ચમાર, ચામરી, મોચી, નોના, રોહિદાસ, રામનામી, સતનામી, સૂર્યબંશી અથવા સૂર્યરામનામીનો ઉલ્લેખ કરે છે. એ પણ નોંધપાત્ર છે કે મહારાષ્ટ્રમાં અમુક જિલ્લાઓમાં ચંબર અને ધોરને અલગથી યાદીમાં સામેલ કરવામાં આવ્યા છે. તેથી, અમને નથી લાગતું કે શ્રી ચેટર્જી હાઈકોર્ટના એ નિષ્કર્ષ સાથે

ગંભીરતાથી ઝઝૂમી શકે છે કે અપીલકર્તાએ બતાવ્યું નથી કે તે ચમાર જાતિના છે જે આદેશમાં અનુસૂચિત જાતિ તરીકે દર્શાવવામાં આવી છે.

શ્રી ચેટર્જી એ એવી દલીલ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો કે રાજ્યોના વિવિધ જિલ્લાઓ અથવા પેટા ક્ષેત્રોના સંદર્ભમાં અનુસૂચિત જાતિઓની યાદીઓ સ્પષ્ટ કરવા માટે રાષ્ટ્રપતિ સક્ષમ નથી. તેમની દલીલ હતી કે અનુચ્છેદ ૩૪૧ (૧) હેઠળ રાષ્ટ્રપતિ જે કરી શકે છે તે જાતિઓ, પ્રજાતિઓ અથવા આદીજાતિઓ અથવા તેના ભાગોનો ઉલ્લેખ કરવાનો છે, પરંતુ તે સમગ્ર રાજ્ય અથવા કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશના સંબંધમાં થવો જોઈએ. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, શ્રી ચેટર્જી કહે છે કે, રાષ્ટ્રપતિ રાજ્યને વિવિધ જિલ્લાઓ અથવા પેટા વિસ્તારોમાં વહેંચી શકતા નથી અને ક અનુચ્છેદ ૩૪૧ (૧) ના હેતુ માટે જાતિઓ, પ્રજાતિઓ અથવા આદીજાતિઓનો ઉલ્લેખ કરી શકતા નથી. અમારા મતે આ દલીલમાં કોઈ તથ્ય નથી. અનુચ્છેદ ૩૪૧ (૧) નો ઉદ્દેશ સ્પષ્ટપણે અનુસૂચિત જાતિના સભ્યોને આર્થિક અને શૈક્ષણિક પછાતપણાને ધ્યાનમાં રાખીને વધારાની સુરક્ષા પ્રદાન કરવાનો છે, જેનાથી તેઓ પીડાય છે. તે સ્પષ્ટ છે કે જાતિઓ, પ્રજાતિઓ અથવા આદીજાતિઓને નિર્દિષ્ટ કરવામાં, રાષ્ટ્રપતિને સ્પષ્ટ રીતે જાતિઓ, પ્રજાતિઓ અથવા આદીજાતિઓના ભાગો અથવા જૂથો સુધી સૂચના મર્યાદિત કરવા માટે અધિકૃત કરવામાં આવ્યા છે, અને તેનો અર્થ એ હોવો જોઈએ કે જાતિ, જાતિ અથવા આદિજાતિના શૈક્ષણિક અને સામાજિક

જિંક પછાતપણાની તપાસ કયાપછી, રાષ્ટ્રપતિ આ નિષ્કર્ષ પર આવી શકે છે કે સમગ્ર જાતિ, પ્રજાતિ અથવા આદીજાતિ નહીં પરંતુ તેમની અંદરના ભાગો અથવા જૂથોને નિર્દિષ્ટ કરવા જોઈએ. તેવી જ રીતે, રાષ્ટ્રપતિ માત્ર સમગ્ર રાજ્યના સંબંધમાં જ નહીં, પરંતુ રાજ્યના એવા ભાગોના સંબંધમાં પણ જાતિઓ, પ્રજાતિઓ અથવા આદીજાતિઓ અથવા તેના ભાગોનો ઉલ્લેખ કરી શકે છે, જ્યાં તેમને સંતોષ થાય છે કે સામાજિક અને શિક્ષણની તપાસ એ જાતિ, જાતિ અથવા આદિજાતિનું પછાતપણું છે, જે આવા સ્પષ્ટીકરણને ન્યાયી ઠેરવે છે. હકીકતમાં, તે સર્વવિદિત છે કે અનુચિત ૩૪૧ (૧) હેઠળ જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવે તે પહેલાં, એક વિસ્તૃત તપાસ કરવામાં આવે છે અને આ તપાસના પરિણામે જ જરૂરી જણાય તેવી જાતિઓ, પ્રજાતિઓ અથવા આદીજાતિઓ માટે સામાજિક ન્યાયની માંગ કરવામાં આવે છે, અને ન્યાય કરવામાં દેખીતી રીતે માત્ર જાતિઓ, પ્રજાતિઓ અથવા આદીજાતિઓના ભાગો અથવા જૂથોને નિર્દિષ્ટ કરવું જ નહીં, પરંતુ રાજ્યના વિવિધ ક્ષેત્રોના સંદર્ભમાં ઉપરોક્ત સ્પષ્ટીકરણ કરવું પણ અનુકૂળ રહેશે. આ જાતિઓ, પ્રજાતિઓ અથવા આદીજાતિઓના સંદર્ભમાં શૈક્ષણિક અને સામાજિક પછાતપણું સમગ્ર રાજ્યમાં એકસમાન અથવા સમાન તીવ્રતાનું ન હોઈ શકે; તે વિવિધ ક્ષેત્રોમાં ડિગ્રી અથવા પ્રકારમાં અલગ અલગ હોઈ શકે છે અને તે પ્રશ્નમાં જાહેર જાહેરનામું બહાર પાડવાના હેતુથી રાજ્યના અનુકૂળ અને યોગ્ય ક્ષેત્રોમાં વિભાજનને ન્યાયી ઠેરવી શકે છે. તેથી, શ્રી ચેટર્જી ભૂલ

કરે છે જ્યારે તેઓ દલીલ કરે છે કે રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા વિવિધ ક્ષેત્રોના સંદર્ભમાં બહાર પાડવામાં આવેલ જાહેરનામું કલમ અનુચ્છેદ (૧) હેઠળ તેમના અધિકારની બહાર છે.

પરિણામ એ છે કે, અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને ખર્ચ સાથે તેને બરતરફ કરવામાં આવે છે.

અરજી ફગાવી દેવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.